

Småföretags- barometern 2023

Södermanlands län

ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Södermanlands län.....	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Södermanlands län.....	5
Näringslivet i Södermanlands län.....	5
Småföretagsbarometern – Södermanlands län	6
Konjunkturindikatorn	6
Sysselsättning.....	8
Orderingång.....	9
Omsättning	10
Lönsamhet.....	11
Företagens prisförväntningar	11
Expansionsutsikter och tillväxthinder	12
Slutsatser	14

OM SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

Småföretagsbarometern är en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

NETTOTAL OCH KONJUNKTURINDIKATORN

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, ordergång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I SÖDERMANLANDS LÄN

Småföretagskonjunkturen i Södermanlands län har försvagats under 2023 efter den mindre uppgången i fjol när effekterna av pandemin klingade av. Nedgången i konjunkturindikatorn blev dock inte lika djup som i Gotland och Västernorrlands län som uppvisade den svagaste konjunkturen. Den starkaste konjunkturen är i Norrbotten följt av Uppsala och Västerbottens län. De sörmländska företagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året och konjunkturindikatorn sjunker mer än för riket i stort.

- **Sysselsättningstillväxten** i länets småföretag har stannat upp efter uppgången i fjol. Något som även avspeglas på riksnivå. Det osäkra konjunkturläget hindrar småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stanna kvar på strax under noll, där länets företag är något mindre expansiva i sina planer än i riket som helhet.

- **Tillväxt i orderingången** har avtagit i länets företag efter den mindre uppgången i fjol, vilket är under riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna pekar på att tillväxttappet i orderingången tilltar upp och en större nedgång förutses. Det är en mer pessimistisk bedömning jämfört med i riket som helhet och betydligt lägre förväntningar jämfört med fjolårets undersökning.

- **Omsättningstillväxten** i småföretagen ökade något efter pandemin men har i år följts av en tydlig avmattning under både i länet och i riket som helhet. Förväntningarna för det närmaste året pekar på en fortsatt nedgång i omsättningstillväxten där länet är långt mer negativa än riket som stort.

- **Lönsamhetstillväxten** i småföretagen har minskat under de senaste tolv månaderna efter fjolårets ökning där länet placerar sig på nivåer som är i linje med rikssnittet. Länet företag förutser en fortsatt försvagning i lönsamheten det närmaste året för de redan historiskt låga förväntningarna.

- Fyra av tio företag i länet (42 procent) ser goda eller mycket goda **expansionsmöjligheter**, vilket är lägre än det historiska genomsnittet och förra året (73 procent).

- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Södermanlands län är bristen på lämplig arbetskraft, vilket var tredje företag uppger. Svag efterfrågan har seglat upp som det näst största tillväxthindret och upplevs som ett lika stort hinder i länet jämfört med i övriga riket.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I SÖDERMANLANDS LÄN

De svenska småföretagen återhämtade sig snabbt efter pandemin och konjunkturindikatorn steg till 57 under 2022 efter ett fall till historiskt låga nivåer 2021 (-15). Men småföretagen står inför nya utmaningar. Pandemin och kraftiga produktionskostnadsökningar har följts av historiskt hög inflation och snabbt stigande räntor. Effekterna för småföretagen ser vi redan i resultaten. Konjunkturindikatorn föll till 25 under den senaste tolvårsperioden och avviker från företagens planer från i fjol då den förväntades stiga till 77. Samtliga delar blev klart svagare än vad företagarna förutsåg och den största tillbakagången var i orderingången och i sysselsättningen. Men det är en splittrad konjunkturbild. Störst var nedgången inom detaljhandel och bygg medan övriga tjänsteföretag klarat sig bättre.

Småföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är klart lägre än dess historiska genomsnitt. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturedgången. Men även kring framtidsförväntningarna är bilden splittrad. Mest pessimistiska är företagen inom detaljhandeln och byggföretagen medan det finns en övervikt av tjänsteföretag som räknar med ökad tillväxt det närmaste året.

Näringslivet i Södermanlands län

DEMOGRAFI OCH BEFOLKNING

Södermanland är landets nionde mest befolkade region och har den sjunde lägsta medianinkomsten. Arbetslösheten är högst i landet och den demografiska försörjningskvoten är fjärde högst. Däremot stiger den i långsammare takt än snittet för riket, vilket är positivt då det innebär att den arbetsföra befolkningens försörjningsbördan i form av yngre och äldre som inte försörjer sig själva inte växer så fort. Regionens befolkningsökning har varit åttonde lägst de senaste tre åren. Regionens största stad är Eskilstuna.

NÄRINGSLIV

I Södermanland arbetar en något högre andel än rikssnittet inom privat sektor. Södermanland är en relativt svag företagaregion. Regionen har landets sjunde lägsta andel företagare och den tionde lägsta andelen nystartade företag. Andelen skatteintäkter i regionen som genereras av småföretag ligger i linje med rikssnittet. Däremot har Södermanland landets sjunde högsta andel kvinnor som högsta befattningshavare i privata företag. Bruttoregionalprodukten per capita uppgick till 375 000 kronor år 2021, vilket är näst lägst i riket.

REGIONAL UTVECKLING OCH INFRASTRUKTUR

Region Södermanland ingår i regionen Östra Mellansverige (ÖMS). ÖMS är välintegrerat med de omkringliggande regionerna med befintlig och planerad infrastruktur. Den planerade ostlänken kommer vara viktig för regionens integrering med resten av landet. Nya dubbelspår planeras byggas mellan Linköping och Järna utanför Södertälje. Sträckan ska passera rakt genom Södermanland med stopp i Skavsta-Nyköping och Vagnhärad. Projektet kommer korta restider och öka kapacitet för både passagerar- och godstrafik, vilket är gynnsamt för det lokala näringslivet.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – SÖDERMANLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framför allt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre och åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

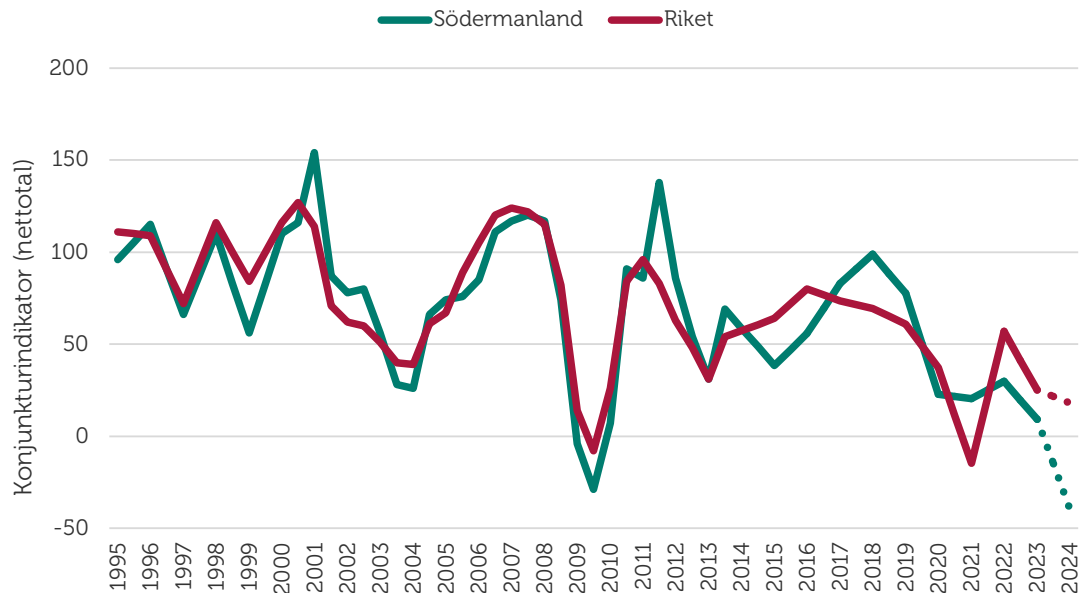
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisas småföretagens sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Figur 1 visar att Södermanlands konjunkturindikator har följt riksnittets kurva nära sedan mitten på 90-talet.

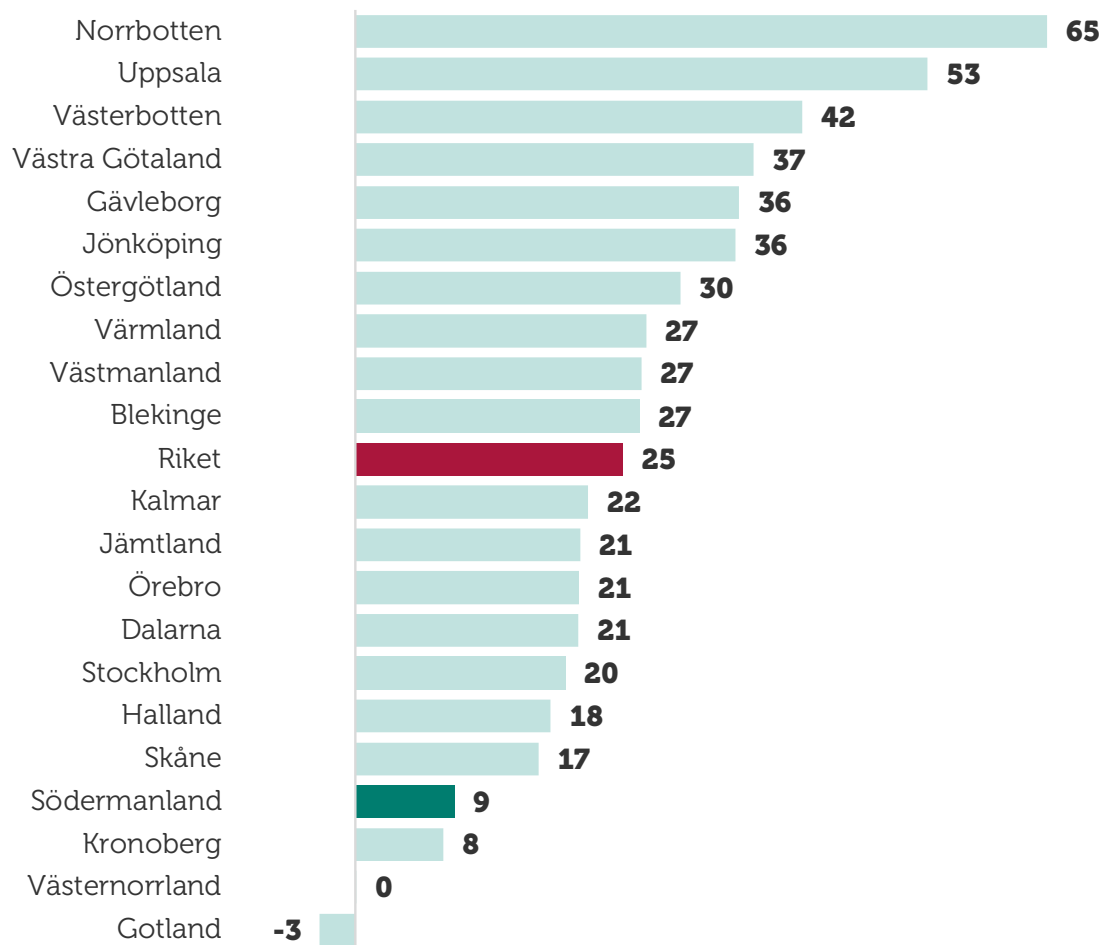
Årets Småföretagsbarometer visar en tydlig nedgång i småföretagskonjunkturen efter den kraftiga uppgången i fjol, som delvis drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. I stället har nya utmaningar tillkommit i spåren av den höga inflationen och de snabbt stigande räntorna. Länets konjunkturindikator sjönk till 9 i årets undersökning från 30 förra året och innebär att tillväxten i länet har minskat. En utveckling som är i linje med vad småföretagen i hela riket visar.

Det förändrade omvärldsläget med risk för en annalkande lågkonjunktur har satt avtryck i företagens förväntningar för det närmaste året både i länet och i riket som helhet. Småföretagen som i fjol förutsåg en fortsatt konjunkturuppgång räknar med att den svaga konjunkturen består även om fallet i konjunkturindikatorn bromsar in. Länets konjunkturindikator sjunker till 9 och är klart lägre nivåer än fjolårets förväntningar då konjunkturindikatorn förväntades stiga till 57.

Figur 1. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995–2023.

Figur 2. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2023.

Sysselsättning

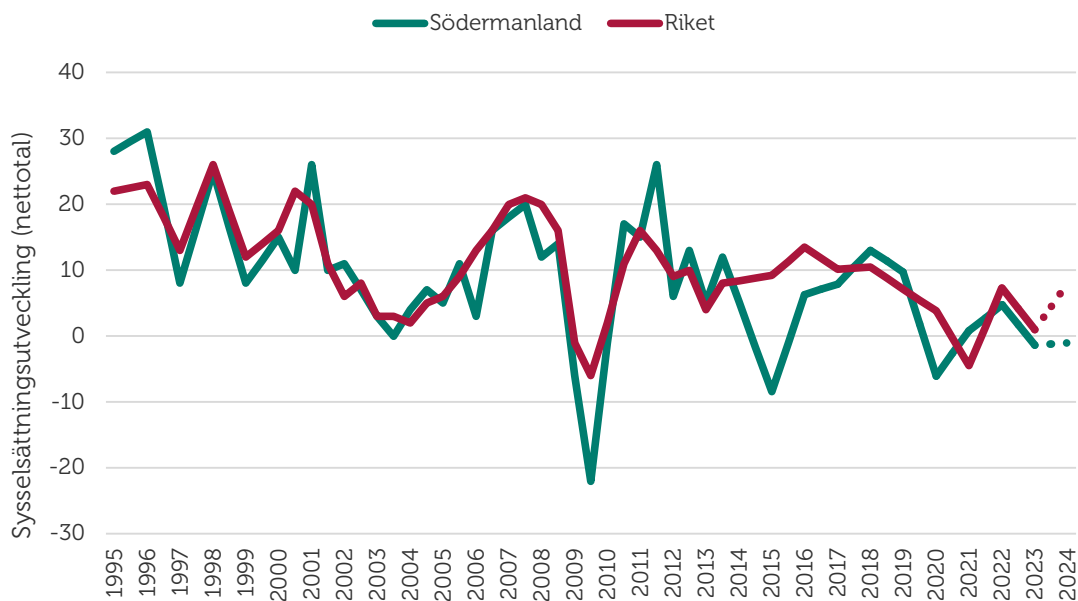
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten i småföretagen har uppvisat en avtagande trend sedan 2016 för att bottna i samband med pandemin. I fjol tog sysselsättningen fart och nettotalet för sysselsättningen steg till 5 i länet efter att varit i strax över noll under 2021. I år har sysselsättningsökningen stannat upp och nettotalet sjönk till -1, vilket innebär att en övervikt av företagen anger att de lär minska antalet anställda det kommande året. Det antyder en viss branschspridning där länets tjänsteföretag i något större utsträckning minskade antalet anställda jämfört med industriföretagen.

Det osäkra konjunkturläget hindrar småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen faller till det negativa territoriet där länets företagare är mindre expansiva i sina planer än i riket som helhet med ett nettotal på -1 jämfört med rikets 8. Länets tjänsteföretag är något mer återhållsamma än industriföretagen.

Anställningsplanerna är fortsatt låga. Endast 9 procent av länets småföretag räknar med att öka antalet anställda, jämfört med 20 procent i fjol. Utsikterna inom handel, transport och bygg är betydligt mer återhållsamma visar årets riksbarometern. Det är också här som störst andel företag räknar med att minska antalet anställda. Riskerna är på nedsidan. Historiskt har företagen överskattat sina anställningsplaner samtidigt som konjunkturutsikterna är osäkra. Hushållens urholkade köpkraft och ett minskat bostadsbyggande kan slå hårdare på företagens sysselsättningsplaner än vad företagen själva uppger.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995–2023.

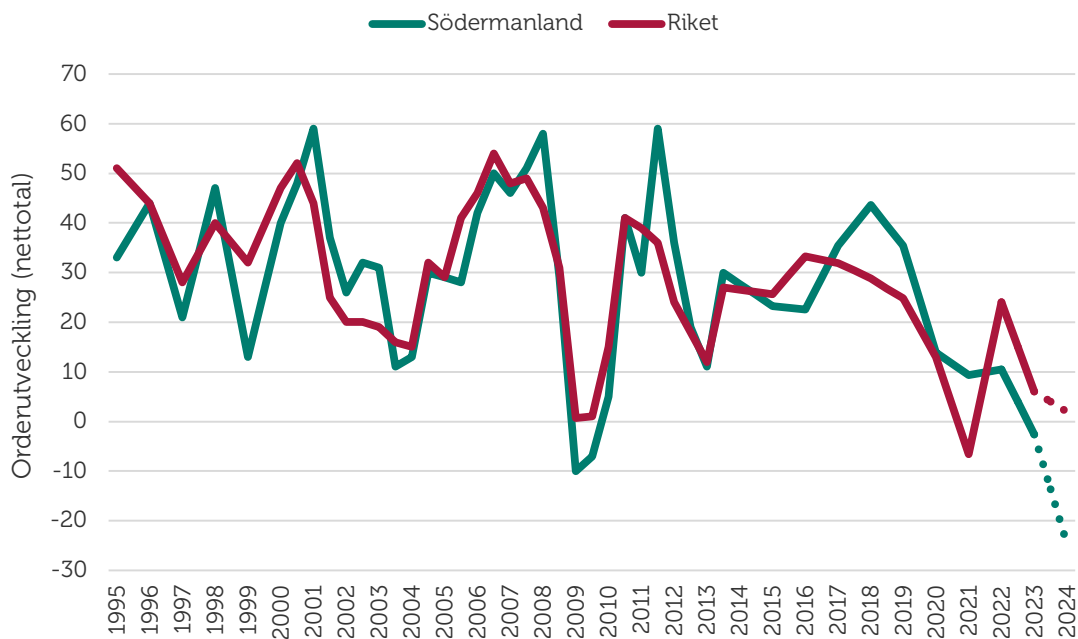

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxten i företagens orderingång sjönk i följd efter nedgången under pandemin. Nettotalet för orderingång sjönk till -3 för länet medan riket ökade från att ha varit negativt 2021. Omslaget i konjunkturen tillsammans med en hög inflation och snabbt stigande räntor har minskat tillväxten i företagens orderingång. 28 procent av länets företag uppger att orderingången har ökat det senaste året jämfört med 31 procent som anser att den har minskat. Det innebär att nettotalet sjönk till -3. Framtidsutsikterna är lågt ställda jämfört med följande år då nettotalet för orderingången förväntades stiga till 28. I årets undersökning väntas en betydligt måttligare utveckling och nettotalet förväntas sjunka till -25, vilket är lägst i riket.

Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995–2023.

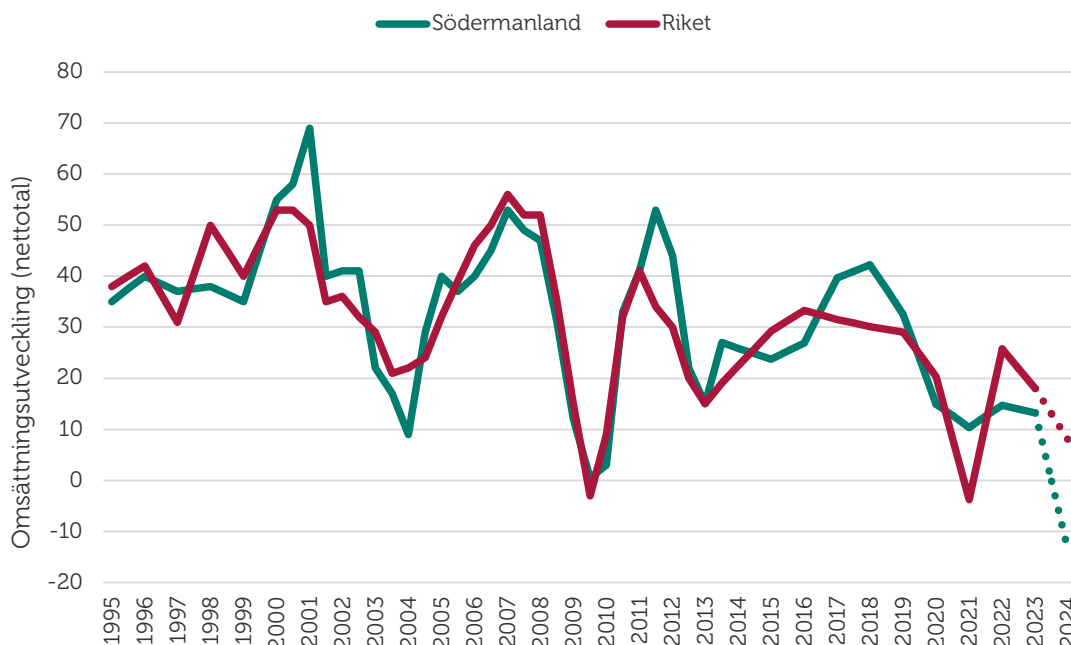
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten har dämpats både i länet och riket som helhet efter uppgången i fjol som kan ses som en rekyl efter den kraftiga nedgången under pandemin. Närmare 40 procent av länets företag uppger att lönsamheten har ökat de senaste tolv månaderna medan 24 procent anser att den har minskat. Det ger ett netttotal på 13 jämfört med 15 i fjol och innebär att nedgången i omsättningstillväxten följer utvecklingen för riket som helhet där nettotalet sjönk till 18 från fjolårets 26. Att omsättningen inte fallit i samma omfattning som orderingången kan sannolikt förklaras av att företagen betat av ineliggande orderstockar. Omsättningen i nominella termer kan också ha upprätthållits av högre försäljningspriser som företagen genomfört under året. I så fall kan den volymmässiga omsättningstillväxten vara väsentligt lägre.

Länets småföretag räknar dock med en nedgång i omsättningstillväxten för de kommande tolv månaderna. Andelen företag som räknar med en ökad omsättning sjunker till 18 procent samtidigt som 32 procent tror att omsättningen kommer att minska, vilket ger ett netttotal på -14. Mest pessimistiska är länets industriföretag även om det är en splittrad bild. 39 procent av företagen räknar med en minskad omsättning jämfört med 21 procent som tror på en ökad omsättning. I tjänsteföretagen är bilden densamma, färre företag (16 procent) tror på en ökad omsättning än de som räknar med att den minskar (28 procent).

Figur 5. Omsättningsutveckling (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995–2023.

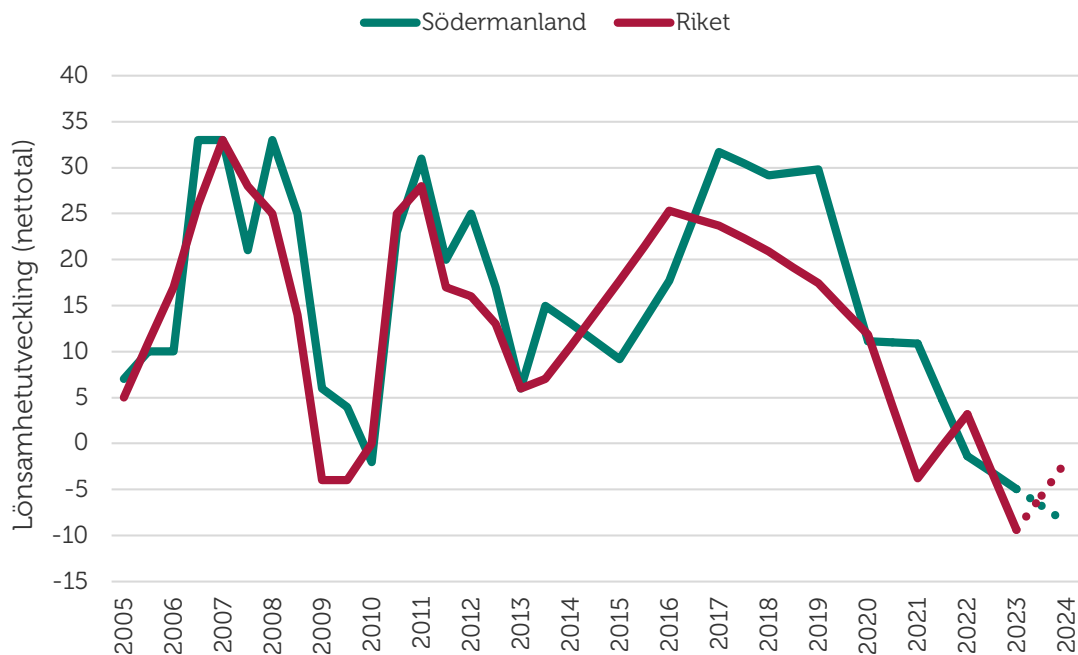

Lönsamhet

Lönsamheten i länets företag steg i fjolårets rapport efter tre år med avmattad tillväxt men har åter fallit tillbaka. I årets undersökning var det 30 procent av länets företag som ansåg att lönsamheten hade förbättrats under de senaste tolv månaderna medan 35 procent upplevde att den hade försämrats. Nettotalet för lönsamheten noterades till -5 och är en nedgång från fjolårets -1. Lönsamhetsförsvagningen är mest framträdande både i länets tjänsteföretag, med övervikt av företag som upplevde att lönsamheten hade försämrats. Pandemin 2020, fjolårets kraftiga produktionskostnadsökningar och därtill en svagare konjunktur har pressat ned lönsamheten i de svenska småföretagen. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till minus 5, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

De sörmländska lönsamhetsförväntningar är lågt ställda och en fortsatt nedgång förutses. Det gör att länets nettotal för lönsamhet sjunker till -9 vilket är långt ifrån fjolårets förväntningar då nettotalet noterades till 9. Tjänsteföretagen i länet är mer optimistiska jämfört med industriföretagen där en fortsatt övervikt av företag förutser en försämrad lönsamhet i båda branscher.

Figur 6. Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Södermanlands län och riket 2005–2023.

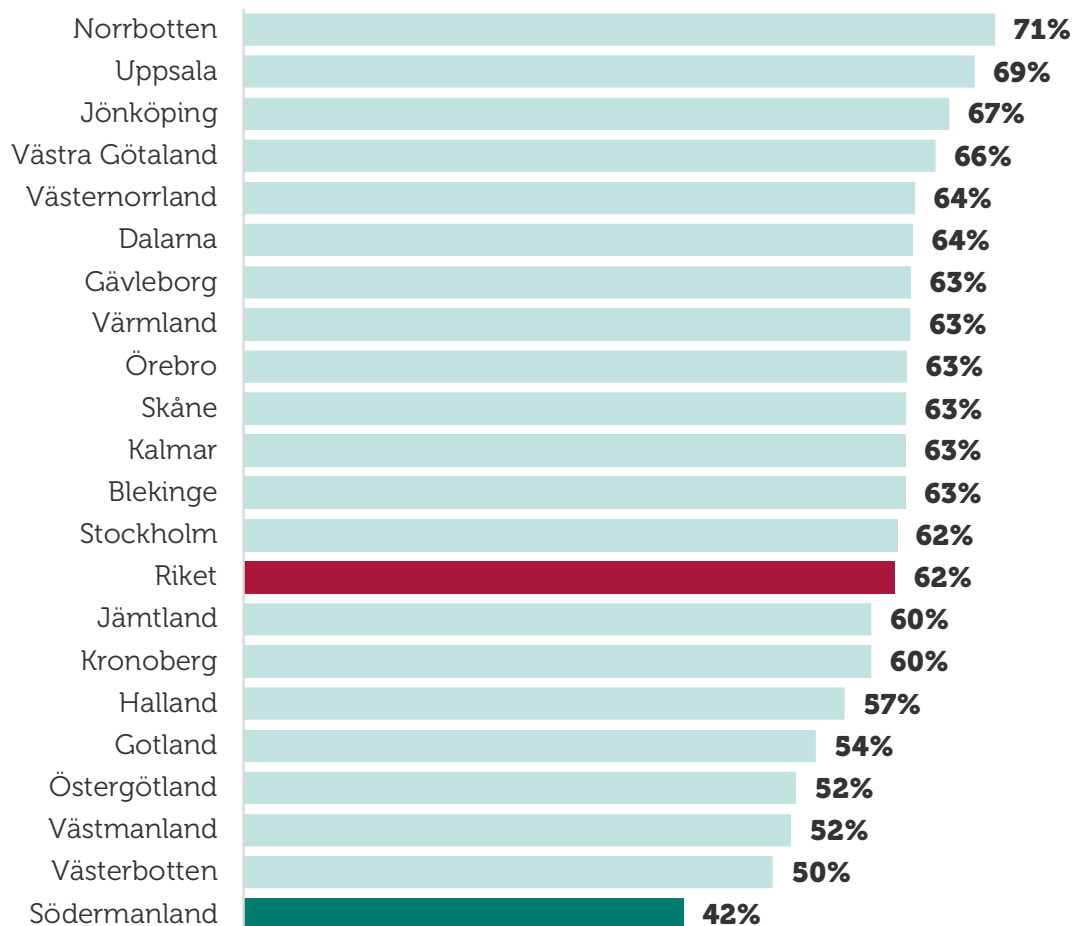
Företagens prisförväntningar

Lönsamhetsförsvagningen sker trots att företagen har höjt sina priser, vilket skulle tyda på att prisökningarna varit lägre än företagens produktionskostnadsökningar. I fjolårets undersökningar planerade åtta av tio av länets företag att höja priserna. I årets barometer hade andelen sjunkit till 47 procent, vilket motsvarar riksgenomsnittets 47 procent. Det blir också svårare för företagen att höja priserna mot sina kunder när konjunkturen försvagas. På frågan om hur stora prisökningar företagen planerar under 2023 uppger 46 procent av länets företag prisökningar i linje med inflationen som prognostiserades till 5,5 procent enligt Riksbankens februariprognos. Var sjätte företag (17 procent) planerar högre prisökningar än inflationen.

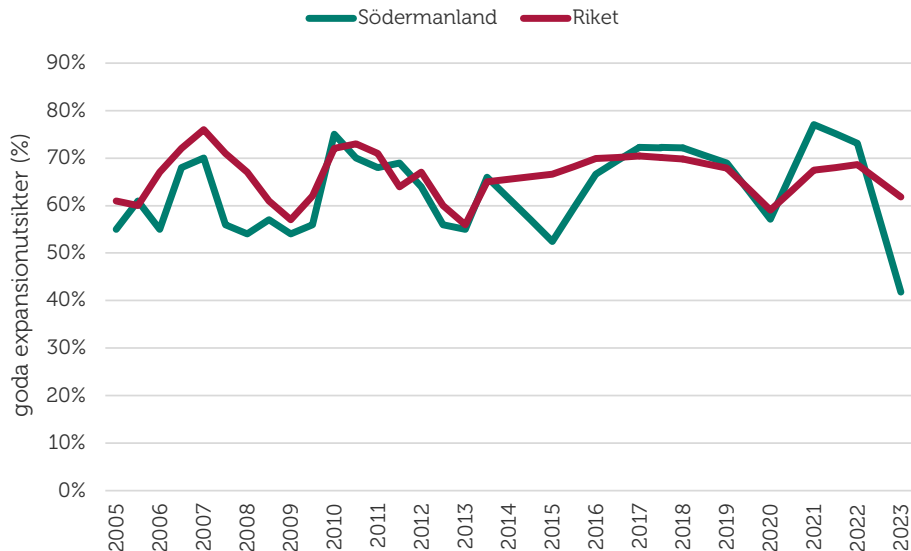
EXPANSIONSUTSIKTER OCH TILLVÄXTHINDER

Fyra av tio företag i länet ser goda eller mycket goda möjligheter att expandera, vilket är lägre än både det historiska genomsnittet och förra året (73 procent). Med undantag för den djupa nedgången i början av 1990-talet har småföretagen varit optimistiska om sina tillväxtmöjligheter oavsett svängningar i konjunkturen. Långsiktiga visioner kring företagets framtida verksamhet spelar sannolikt en större roll än tillfälliga svängningar i konjunkturen. De sörmländska företagen uppvisar en motsvarande utveckling och är lägre än riksgenomsnittet. Mest optimistiska är företagen i Norrbotten följt av Uppsala och Jönköpings län medan lägst förväntningar finns i Södermanland och Västerbottens län.

Figur 7. Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2023.

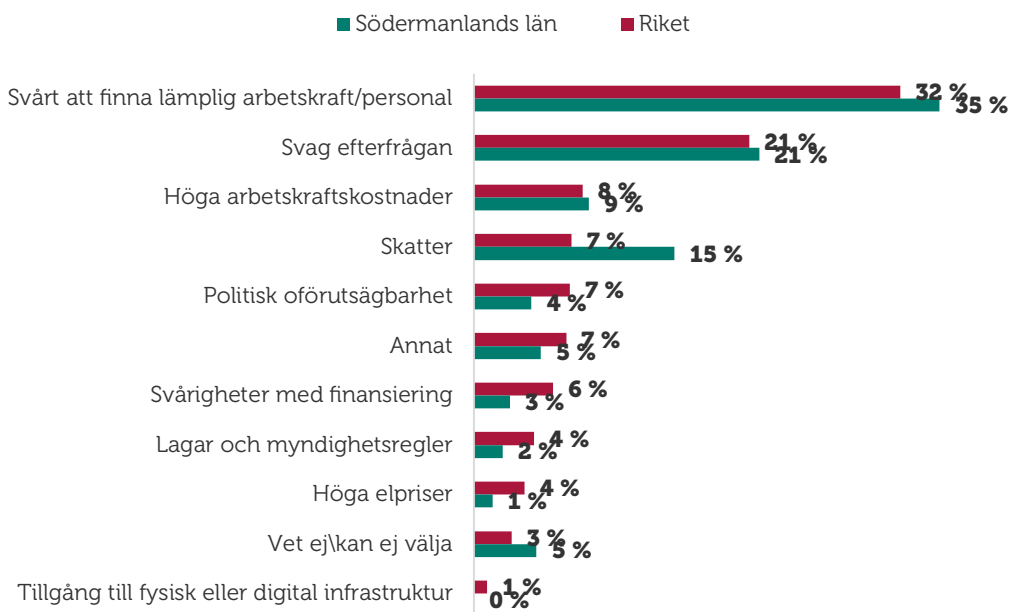
Figur 8. Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Södermanlands län och riket 2005–2023.

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft trots en svagare konjunktur. I årets undersökning uppger 35 procent av länets företag det svaret, vilket är något högre än fjolårets 34 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft och utgör ett betydande hinder för tillväxt. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret och har ökat från 7 procent av länets företag i fjol till 21 procent i årets undersökning.

Figur 9. Tillväxthinder enligt företagen i Södermanlands län och i riket 2023 (procent).

SLUTSATSER

Det är en tydlig inbromsning i småföretagskonjunkturen som årets Småföretagsbarometer visar efter uppgången i fjol som till viss del drogs upp av borttagna coronarestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. Sedan fjolårets undersökning har konjunkturindikatorn för riket som helhet fallit från 57 till 25. Men det är en splittrad konjunkturbild. Hushållsnära företag har påverkats hårdast när hushållens köpkraft urholkats av den höga inflationen och de stigande räntorna men även byggföretagen nu när bostadsbyggandet faller och hushållens bostadsrenoveringar minskar. För tillverknings- och tjänsteföretagen har nedgången inte varit lika djup men ändå en tydlig avmattning jämfört med fjolårets undersökning. Lönsamheten i småföretagen har åter vänt ned efter fjolårets förbättring. Stigande produktionskostnader, kronförsvagning och en svagare efterfrågan har pressat ned lönsamheten i många företag både i länet och i riket som helhet trots att företagen har höjt sina priser. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till minus 9 för riket, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Även om det finns ljusglimtar om att inflationen är på väg ned och räntetoppen kan vara nära är småföretagens förväntningar lågt ställda inför de kommande tolv månaderna sannolikt påverkade av det senaste årets utveckling. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är långt ifrån fjolårets optimistiska planer. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Men de regionala skillnaderna är stora. Företagen i Södermanlands län förutser en förvärring under det närmaste året och konjunkturindikatorn sjunker till minus 39. Mest optimistiska är Norrbottens, Östergötlands och Upplala län. Mest pessimistiska är företagen i Södermanlands och Gotlands län där konjunkturindikatorn noteras i det negativa territoriet.

Företagens framtidsplaner sker under en osäker omvärldskonjunktur. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturbedgången. Positivt är att företagen har byggt upp kapitalbuffertar vid oväntade händelser, till exempel vid halverade intäkter under tre månader. Sju av tio företag skulle klara sig från en konkurs vid halverade intäkter genom att använda företagets besparingar. Tio procent av företagen uppger att de skulle gå i konkurs och är särskilt koncentrerat till detaljhandeln och delar av tjänstesektorn.

Swedbank

Swedbank, Landsvägen 40, 172 63 Sundbyberg
Postadress: 105 34 Stockholm

08 – 585 900 00 | info@swedbank.se | swedbank.se

Sparbankernas Riksförbund

Sparbankernas Riksförbund, Vasagatan 11, 111 20 Stockholm
Postadress: Box 16249, 103 24 Stockholm

08 – 648 206 20 | info@sparbankerna.se | sparbankerna.se

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
Postadress: 106 67 Stockholm

08 – 406 17 00 | info@foretagarna.se | foretagarna.se